

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

Tit. 16. De adulterio & stupro.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

defensionem, nec alia pateat ratio aduersus iniustum inuasorem, *Less. 2 De iust. cap. 9. Dub. 8. num. 49.*

Qui plura de hoc crimine desiderat, legat *Azot. de 5. & 6. Alciat. Tract. De singulari certamine. P. Greg. Tholos. Synag. Iuris universi li. 43. cap. 16. ubi plura de forma duelli tradit, Nat. in Manual. cap. 11. nu. 391. & c. 13. n. 9.*

TITULUS XV.

De Sagittariis.

1. Sagittarius quis dicatur.
2. Quid Ballistarius.

Prohibetur hoc Titulo ars ballistariorum & sagittariorum: quia & hæc causam homicidii præstare solet, ut constitus illi hostiles, quos vulgus tormentamenta vocat, & duella, dicendumque eos similiter irregularitatem incurtere, qui attem illam sagittariorum vel ballistariorum exercent, ubi, quando, & aduersus quos non deest aut licet, nempe aduersus Christianos & Catholicos, idque sub pœna excommunicationis, *unic. h. 1.*

1. Sagittarius autem hoc loco sumitur pro eo, qui jacula seu sagittas emittit ex arcu seu ballista, non quidem majori, cujus etiam in bello usus fuit, ut constat ex *Cic. lib. 5. Ep. ad Attie.* Magna, inquit, tormentorum copia, multis sagittariis, magno labore, apparatu, multis sauciis ex nostris, incolumi exercitu negotium confestim.

2. Ballistarius verò dicitur, qui ballistâ utitur, non quidem minori, hodieque passim communi, sagittas ejaculante, cujusque D. Hieron. meminit *contra Iovin.* dum ait, *Ballista quanto plus retrahitur, tanto fortius emittitur; & Manu-ballista ab aliquibus appellatur: sed majori, quæ machina fuit bellica sive genus quoddam tormentorum Romanis usitatum, jaciens saxa majora & graviora ad quassandos & everrendos muros: de quo & doctè & curiosè I.*

Lipius in Poliorceticis sive de Machinâ bellicâ.

TITULUS XVI.

De Adulterio & Stupro.

§. I.

De Adulterio & pœnis illius.

1. Adulterium & generaliter & specialiter sumi.
2. 3. Pœna adulterii de iure Civili & Canonico.
4. Hoc iure adulterium deprehensum cum uxore occidi fas non esse.
5. Pœna Clerici adulteri.

Superioribus Titulis actum est de homicidio, & quibusdam actibus, per quos ad homicidium quandoque pervenitur, quibusque corpus & vita læditur proximi: sequitur ordine Decalogi, id est legis antiquæ, decem præcepta continentis, de adulterio & stupro (ita enim in præcepto est, *Non occidas: Non mœchaberis*) cæterisque illiciti concubitus generibus, quibus vel thorus proximi violatur vel pudicitia læditur.

1. Quamvis verò Adulterium, generaliter sumptum omnem copulam, quæ non habet potestatem conjugii, comprehendat, *can. Nemo blandiatur & tolerabilior xxxii. q. 1 & Lex Julia de adulteriis promiscuè Stuprum & Adulterium usurpet, l. Inter liberos 6. D. eod. & l. Inter stuprum D. De verb. signif.* tamen specialiter sumptum dicitur alieni thori violatio *can. Non mœchaberis xxxii. q. 5.* & quasi ad alterius thorum accessio; deque Jure Civili propriè in nuptam committitur, non autem in virginem aut viduam: ac definitur, alienæ matrisfamilias corruptio. Quamvis eodem Jure etiam ad sponsam extendatur, *l. Propter 7. Cod. eod.* quia sponsa pro uxore habeatur, *l. Si sponsa 74. D. De iura dot.* & quia neque matrimonium qualecunque spem matrimonii violare permittatur, *l. Si uxor 13 §. Divi & §. si minor D. Ad L. lul. De adult.* licet hoc casu mitior pœna decernatur. Verùm Jure Canonico etiam in solutam mulierem à conjugato committitur adulterium, *can. 19. & fin. xxxii. q. 5.* nam hoc iure eadem castimonia in marito requiritur, quæ in uxore, *can. Præcipit. can. Apud nos & d. can. fin. xxxii. q. 5.*

Ooo

Quod

2. Quod ad pœnas adulterii attinet, Jure quidem divino pœna utriusque delinquentis est lapidatio, *Deuter. 22. Exod. 20. c. Satis xxx. 11. 9. 5.* De Jure autem Civili, quando criminaliter agitur, ex L. Julia non videtur olim fuisse capitalis, sed vel deportatio, ut in militibus, *l. 2. §. miles D. De his qui not. infamia*: vel relegatio ut in paganis, *l. Si quis viduam. D. De quaestionibus*: ex posteriori verò jure, nempe ex *l. Quamvis Cod. Ad L. lul. de adult. pœna sanguinis & gladii tam virò, quam fœminæ adulteræ interrogari cœpit, jam inde à tempore Justiniani, ut constat ex l. Transgredere Cod. de transact. sed ea hodie in plebisque provinciis mutata est in pecuniariam, vel aliam, dummodò abfuerit violentia, aut qualitas aggravans, Jul. Clarus §. Adulterium n. 7. circa finem. & latè Boër. Decis. 297. Et ex Justiniani *Novella 134. c. 10.* mulier adultera non punitur gladio, sed virgis eam in monasterium detruditur, potestate interim marito relicta intra biennium eam reperendi. Quod & Jure Canonico videtur receptum, *c. Gaudemus sup. de convers. conjugat.* Dosque hoc casu distribuitur certo gradu atque ordine inter descendentes, ascendentem, & monasterium, *d. Novel. 134. c. 10.* Si verò civiliter agatur, hoc est ad separationem thori factâ separatione dos & donatio propter nuptias innocenti conjugi applicantur, *Novell. 117. c. 8. c. Plerumque 4. sup. De donat. inter virum & uxorem.* Quamvis autem in hoc sint pares maritus & uxor, quod ob solum adulterium alterius agere possint ad separationem thori, non tamen in lucro dotis & donationis propter nuptias: nam uxor ob solum adulterium amittit dotem (nisi fuerit viro reconciliata, *d. c. Plerumque*) maritus non antèquam si frequenter cum alia muliere egerit & bis monitus non respuerit, *d. Novel. 117.* Insuper uxor in adulterio reperia est infamis ipso jure, etiam antequam condemnatur per sententiam: adulter verò non fit infamis, nisi per sententiam. Cumque maritus, uxore adulterâ, solutus sit à jure solvendi ei debitum conjugale, ingredi monasterium potest, *c. Constitutus sup. De convers. conjugat.**

3. Cæterum Jure Canonico alter conjugum, sive maritus sive uxor, ob alterius adulterium agere ad separationem thori potest coram Judice Ecclesiastico ad quem solum spectat eocasu cognitio, *cap. Tna 5. sup. De procur. c. 1. sup. De*

officio Jud. ordin. cap. At si Clerici §. De adulterio sup. De judiciis: nisi alter, v. g. maritus scieus uxorem suam adulteram esse, vixerit porro cum eadem, non perfecta pœnitentia, quia hoc casu & ipse reus erit ac particeps delicti, *cap. Si vir 3. hoc tit.* vel nisi alter alteri adulterium obiciat, quia paria delicta mutua compensatione tolluntur, *c. penult. §. ult. hoc tit.* Qua ratione autem Ordinarius possit ex officio procedere in causa adulterii, vide Concil. Trident. *Sess. 24. De reformat. matrim. cap. 8.* Sed & certis casibus ad hanc separationem agi non posse, jam antè diximus.

4. Denique licet Jure Civili permillum fuerit marito, atque etiam patri, deprehensum adulterum cum uxore vel filia occidere certis casibus impune: id tamen de jure Canonico nullatenus permittitur, *can. Inter hac can. Admonere vers. nam si virum, can. Si quod virum xxx. 11. 9. 2.* Et hæc quidem jure Pontificio circa laicos statuta sunt, qui eodem Jure etiam excommunicari debent, *cap. Intelleximus 6. hoc tit.* ac pœnitentiæ subijci; imò & in monasterium detrudi possunt, *juxta communem.* Vide Covar. *De matrim. 2 p. e. 7. n. 29.*

5. At verò Clericus, qui adulterium commisisse aut confessus, aut convictus fuerit à Judice Ecclesiastico, deponendus est ab officio & beneficio & in monasterium detrudendus, ad perpetuam pœnitentiam agendam, *can. Si quis Clericus Dist. 81. & damnatus de crimine juxta modum est infamis. Abbas in d. c. At si Clerici §. de adulterio.* Imò Præsbiter infamatus ad solam confessionem mulieris adulteræ, assententis se ab eodem cognitam fuisse, non quidem condemnandus est adulterii, sed eidem, veluti suspecto de adulterio, indicenda Canonica est purgatio, cum manu quinta sui ordinis, id est cum quinque vicinis Præsbiteris: in qua purgatione si defecerit, ab officio suspendendus est, *c. Significasti c. h. 1. cap. Quam sit gravis 9. mf. De excessib. Pralat.* Potest tamen Episcopus cum Clericis dispensare in adulterio & aliis criminibus inferioribus, *cap. Cum non ab homine §. at si Clerici in fine sup. De judiciis.* Si quando vero ob gravitatem delicti imponenda fuerit pœna sanguinis, adiri debet Juxta secularis, *c. Sententiam c. Clericis sup. De Clericis sup. No Clerici vel Monachi. &c.*

§. II.

De Stupro & pœnis illius.

1. *Stuprum latè, striatè & striatissimè sumi.*
 2. 3. *Pœna stupri de iure Civili ac Canonico.*

1. **Q**uemadmodum Adulterium subindè ita latè sumitur, ut omnem coitum, lege prohibeant contineat, ita & Stuprum, *l. Inter liberos* 6 D. *Ad L. lul. de Adult.* aliquando verò strictius sumitur, & committi dicitur in virginem, vel viduam, integre vitæ ac honeste viventem, citra vim, *d. l. Inter liberos* §. 1. *l. Stuprum* 34. D. *cod. & l. Inter stuprum* 101. D. *de verb. signif.* imò & in masculum, *l. Qui domum* 3. D. *h. t.* Strictissimè vero & propriè capitur, pro virginum illicita defloratione; ut in *can. Lex illa* xxxviii. q. 1.

2. Pœna stupri circa vim commisi de iure Civili in personis honestis est publicatio dimidiæ partis bonorum; in humilibus coercitio corporis, cum relegatione, *§. Item lex lulia de adult. vii. instit.* *De publ. iudic.* Alioqui commissum vi, sive verè, sive interpretativè, veluti dum stuprator blandis verbis, & dolosis promissionib⁹ sollicitatæ seducitque & velut compellit virginem, *arg. l. 3. §. si quis volentem* D. *De lib. homine exhib.* *l. 1. §. 3. De servo corrupto*, punitur pœna capitali, ut voluit DD. in *d. §. Item lex lulia de adult.* eò quod Justin. ibi diserte violentum stuprum excipiat, in verbis, *sine vi* Qui verò nondum viri potentem virginem corruperit, de iure communi non punitur pœna mortis: sed vel in metallū damnatur, si humilior fuerit, vel in insulā relegatur, si honestior, aut in exilium mittitur, *l. Si quis aliquid* 38. §. *qui nondum* D. *De pœnis.* Tutor stuprans pupillum deportatur ejusque bona publicantur, *arg. l. unica Cod. Si quis eam, cujus tutor* &c. A fortiori stuprans viduam cognatā, aut aliam cum qua nequit consistere matrimonium, deportatur, *l. Si quis viduam* D. *De quæst.* Servus, qui cum domina rem habuisse detectus fuerit ex Constit. Constantini traditur ignibus concremandus, domina capite plectitur, *l. 1. Cod. De mulieribus, quæ se propriis servis, &c.*

De iure verò Canonico stuprator virginis honestæ tenetur eam dotare & habere uxorem: nisi pater dare nolit, quo casu dotasse sufficit. Si verò ipse renuat habere, corporaliter castigatur excommunicatusque in monasterium,

ad agendam inibi pœnitentiam, detrudendus, *e. 2. h. t.* Sin non possit eam ducere, ut quia sic conjugatus aut Ordine sacro insignitus, nihilominus dotabit, quia utrumque est in obligatione, *arg. l. Celsus* §. 1. D. *De receptu arbitris.* Clericus vero etiā deponitur, *ex communi sententia*, apud Jul. Clarum, §. *Stuprum* n. 3. Insuperque pecuniaria pœna vel corporali veluti detruatone in carcerem aut monasterium, puniri potest, juxta arbitrium Judicis, Abbas *in c. Ac si Clericus* n. 20. *sup. De iudic. in cap. Vt Clericorum sup. De vita & honest. Cleric.* Wamel, *Conf.* 582. n. 5.

3. Quod si Episcopus, Præbiter, Diaconus, Subdiaconus, Lector, Psalmista, aut Ostiarius, cum muliere, sanctificata Deo, mœchatus fuerit deponendus est, quia sponsam Christi corrupit: si verò fuerit laicus, excommunicandus est, *can. Si quis Episcopus* xxviii. q. 1. Et præterea ex Justiniani Constit. *Novella* 123. c. 43. res ejus monasterio applicantur: aliæque pœna hoc scelus coercetur, De fornicatione cum filia spirituali vide *can. penult. & ult.* 111. q. 1. & latius de pœna stupri tam adversus Clericum quam laicum, in foro tam conscientie quam civili & Pontificio, vide Menoch. *De arbitrariis lib.* 2. *casu* 288. 294. & 420.

Illud hic subiiciendum, Paulum IV. Constituit, quam refert Pet. Matth. in vii. *Decretal. lib.* 5. *tit.* 1. §. *cap. 1.* statuisse, ut conciliatores, progeneretæ, lenones ac lenæ, quæ puellam virginem interpellaverint, flagitio quidem perfecto pœna capitali, imperfecto vero deportatione perpetua in insulam plecterentur: in cæteris autem calibus fustibus publicè cæderentur.

§. III.

De Incestu & pœnis ejusdem.

1. *Incestus quid sit.*
 2. 3. *Pœna incestus simplicis & incestuum nuptiarum ex utroque iure.*

1. **Q**uemadmodum Adulterium gravius est Fornicatione, ita incestus adulterio, *can. Adulterii malum* xxxii. *quæst.* 7. Est autem Incestus consanguineorum vel affinitum intra gradus iure prohibitos abusus, seu cum eis concubitus. Et Incestuosi dicun-

tur, qui consanguineis vel affinibus intra gradus prohibitos abutuntur, seu cum eis concumbunt, *can. Lex illa xxxvi. q. 1. can. De incestuosis xxxv. q. 2.* Unde & nuptiæ inter hos contractæ incestuosæ appellantur, *Novel. De incest. nupt. in prin. l. fin. Cod. eod. tit. can. Nec eam xxxv. q. 2.* quasi in his nuptiis minimè adsit castus, id est cingulum illud, quo Venus ad nuptias honestas utebatur, *Covar. 4. Decretal. p. 2. cap. 6 §. 8.* Virginum vero Deo consecratarum conjunctio non solum incesta, sed & sacrilega est & dicitur, *can. Si quis sacro xxvii. q. 1.*

Pœna incestus simplicis, id est absque matrimonio, de jure Digest. eadem est, quæ adulterii, *l. Si quis viduam D. De questionibus*, non etiam de jure Codicis, nisi cum alia specie fornicationis, committatur, puta cum adulterio vel stupro, *Iul. Clarus, §. Incestus* quia licet jure Codicis aucta sit pœna adulterii, non tamen pœna incestus.

2: Incestarum vero nuptiarum in honestis quidem personis, facta separatione, una cum infamia, pœna est exilii, & bonorum publicatio, ipso scilicet jure, à die commissi criminis, dummodò non supersint liberi ex alio matrimonio, in vilibus verò additur corporis coercitio, *Novel. 12. De incest. nupt. §. l. 4. Cod. eod. Covar. d. loco.* A pœna tamen amissionis bonorum, jure novissimo statuta, excusat ignorantia juris aut facti, etiam ex lata culpa contingens, *Covar. d. loco.*

In eum verò, qui Virginem Deo consecratam, jungendi matrimonii causa, vel saltem intentarit, capitalis pœna constituta est, *l. Si quis non dicam Cod. De Episc. & Clericis. Adde Novel. 12. 3. §. penul.*

3: De jure Canonico Clericus, de incestu accusatus & infamatus, deponendus est & beneficiis privandus, *Iul. Clarus d. loco.* Eodem jure omnis incestus macula pollutus, si quidem scienter, infamis est; neque sacerdotes neque legitime conjunctas personas accusare potest, *can. Consanguineorum 111. quest. 4.* Estque excommunicatus ipso jure, *Clement. unica, De consanguinis.* à qua tamen excommunicatione per Episcopum absolvi potest, *Glof. ibid. & à se invicem separandi sunt, d. Clement. unica v. 1. & c. Non debet sup. De consanguinis.* Alteroque morte prævento alter, quamdiu vivit, gra-

viter pœnitere debet absque spe conjugii cum alia, *can. Quadam cum aliquor segg. xxxi. q. 7. can. fin. xxxv. q. 8. & aliis, c. 2. & 8. sup. De eo qui cognovit consanguin. &c.* Quamquam si contraxit cum alia, subsistat matrimonium, quia tantum est impedimentum impediens, non autem dirimens.

Qui verò, contraxerit ignoranter incestas nuptias mitius arbitrio Judicis, puniendus est: sicut & is, qui ab initio bona fide contraxit, sed postmodum, detecta consanguinitate vel affinitate, nihilominus perseveravit, non incidit in pœnas incestus, à legibus & Canonibus impositas *Glof. in d. Clement. unicam ad V. Secutus, & Clar. d. §. Incestus n. 9.* At qui scienter matrem & filiam, aut duas sorores germanas carnaliter cognoverit; sicut & mulier, quæ patri & filio, aut duobus fratribus germanis, sui copiam fecerit, pœna ultimi supplicii plecti jubetur, ex Constitutione Sixti V. *Bajard. in Adit. ad Iul. Clar. d. §. Incestus n. 10.*

Denique filii nati ex incestuosis complexibus, scienter factis, non censentur legitimi, nec parentibus succedunt, *can. unico xxxvii. q. 7. l. Si quis & Auth. Incestus Cod. De incestu nuptiis.*

TITULUS XVII.

De Raptoribus & incendiariis & violatoribus Ecclesiarum.

§. I.

De Raptoribus Virginum.

1. Raptus in quo à Stupro differat.
2. Sponsus rapiens sponsam volentem non est raptor.

SEquitur in Decalogo post homicidium & adulterium de furto, ac proinde de eo quoque hic agendum esset; verum quia raptus est medium quoddam inter adulterium & furtum, cum & rapina dicatur improbum furtum, & raptus nihil sit aliud, quam abductio violenta virgi-